

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Kokkuvõte Euroopa andmekaitseinspektori arvamusest nr 4/2015 „Uus digitaalne eetika: andmed, inimväärikus ja tehnoloogia”

(Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu)

(2015/C 392/08)

Euroopa Andmekaitseinspektor on ELi sõltumatu institutsioon, kes vastutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 45/2001⁽¹⁾ artikli 41 lõike 2 järgi „selle eest, et ühenduse institutsioonid ja asutused tagaksid isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigused ja -vabadused, eelkõige nende õiguse eraelu puutumatusel” ja tema ülesanne on „ühenduse institutsioonide ja asutuste ning andmesubjektide nõustamine kõikides isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes”. Andmekaitseinspektor ja tema asetäitja nimetati ametisse 2014. aasta detsembris eriülesandega olla konstruktiivsem ja astuda ennetavaid samme. 2015. aasta märtsis avaldas Euroopa andmekaitseinspektor viieaastase strateegia, kus on sätestatud, kuidas ta kavatseb seda ülesannet täita ja selle kohta aru anda.

See arvamus on järg Euroopa andmekaitseinspektori eelmisele arvamusele isikuandmete kaitse üldmääruse kohta, mille eesmärk oli aidata ELi peamistel institutsioonidel jõuda õigeaegselt üksmeelele toimivates ja tulevikule suunatud eeskirjades, mis toetavad üksikisiku õigusi ja vabadusi. Sarnaselt 2015. aasta alguses koostatud arvamusel mobiilse tervishoiu kohta käsitletakse ka selles arvamusel digitaalse andmekaitse probleemi – Euroopa andmekaitseinspektori strateegia kolmandat eesmärki – kohandada olemasolevaid andmekaitsepõhimõtteid digitaalsele maailmale vastavaks, võttes muu hulgas arvesse ELi digitaalse ühtse turu kavasid. Toodu on kooskõlas artikli 29 tööühma käsitlusviisiga andmekaitse aspektidele uute tehnoloogiate, näiteks nn asjade interneti kasutamisel, kusjuures nimetatud käsitlusele aitas kaasa tööühma täieõigusliku liikmena ka Euroopa andmekaitseinspektor.

„Inimväärikus on puutumatu. Seda tuleb austada ja kaitsta.”

ELi põhiõiguste harta **artikkel 1**.

Eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse põhiõigused on inimväärikuse kaitsmisel muutunud olulisemaks kui kunagi varem. Neid õigusi on tunnustatud ELi aluslepingutes ja ELi põhiõiguste hartas. Need võimaldavad inimestel arendada oma isiksust, elada sõltumatult, olla uuenduslik ning kasutada muid õigusi ja vabadusi. ELi hartas määratletud andmekaitsepõhimõtted – vajadus, proportsionaalsus, õiglus, andmete hulga minimeerimine, eesmärkide piiratus, nõusolek ja läbipaistvus – kehtivad kogu andmetöötlemise, andmete kogumisele ja samuti kasutamisele.

Tehnoloogia ei tohiks dikteerida väärtusi ja õigusi, kuid nende suhet ei tohiks taandada ka petlikuks dihhotoomiaks. Digitaalne revolutsioon tootab kasu tervishoiule, keskkonnale, rahvusvahelisele arengule ja majanduslikule tasuvusele. ELi digitaalse ühtse turu kavade järgi on pilvandmetöötlus, nn asjade internet, suurandmed ja muud tehnoloogiad konkurentsivõime ja kasvu seisukohast võtmetähtsusega. Ärimudelites kasutatakse uusi võimalusi isikuandmete massiliseks kogumiseks, koheseks edastamiseks, ühendamiseks ja taaskasutamiseks ettenägematutel eesmärkidel, õigustades seda pikkade ja arusaamatute privaatsuspõhimõtetega. Nii on andmekaitsepõhimõtted sattunud uue surve alla, mistõttu on vaja värskeid ideid selle kohta, kuidas neid põhimõtteid kohaldada.

Tänapäeva digitaalses keskkonnas ei piisa õigusaktide täitmisest; meil tuleb arvestada ka andmetöötlemise eetilise poolega. ELi õigusraamistikuga on juba jäetud isikuandmete käitlemisel ruumi paindlikuks, üksikjuhtumeid arvestavaks otsuste tegemiseks ja kaitsemeetmeteks. Õigusraamistiku reform on tubli samm edasi. Kuid andmepõhises ühiskonnas valitsevate suundumuste mõju inimväärikusele, üksikisiku vabadusele ja demokraatia toimimisele tekitab olulisemaid küsimusi.

Need küsimused puudutavad inseneriteadust, filosoofiat, õigusvaldkonda ja eetikat. Selles arvamusel tõstetakse esile mõningaid suuremaid tehnoloogiaalaseid suundumusi, millele võib kaasneda vastuvõetamatu isikuandmete töötlemine või millega võidakse rikkuda õigust eraelu puutumatusel. Digitaalse väljakutsele vastu astumiseks tuuakse välja neljaastmeline nn suurandmete kaitse ökosüsteem: eetilistel kaalutlustel põhinevad ühised meetmed.

1) Andmetöötlemise tulevikku suunatud regulatsioon ning eraelu puutumatus ja andmekaitse õiguste austamine.

⁽¹⁾ ELT L 8, 12.1.2001, lk 1.

- 2) Aruandekohustuslikud vastutavad töötajad, kes otsustavad isikuandmete töötlemise üle.
- 3) Andmetöötlustoodete ja -teenuste eraelu puutumatus arvestav inseneritehniline ja disainilahendus.
- 4) Õigused üksikisikutele.

Euroopa andmekaitseinspektor soovib ärgitada ELi-sisest ja -välist avatud ja teadlikku arutelu, mis hõlmab koodinikuühiskonda, projekteerijaid, äriühinguid, akadeemikuid, riigiasutusi ja reguleerivaid asutusi. Uus ELi andmekaitse eetikakomitee, mis asutatakse Euroopa Andmekaitseinspektori juurde, aitab määratleda uue digitaalse eetika, mis võimaldab ühiskonna ja majanduse jaoks paremini realiseerida tehnoloogiast saadavat kasu, tehes seda viisil, millega kindlustatakse üksikisikute õigused ja vabadused.

4. Kokkuvõte: on aeg põhjalikumaks aruteluks

Eraelu puutumatus ja andmekaitse on osa lahendusest, mitte probleemist. Praegu kontrollivad tehnikat inimesed. Ei ole lihtne lahterdada võimalikku arengut üheselt heaks või halvaks, soovitavaks või kahjulikuks, soodsaks või hävitavaks ning seda veelgi vähem olukorras, kus koosmõjus tuleb arvesse võtta mitut võimalikku suundumust. Poliitika kujundajad, tehnoloogia ja ettevõtluse arendajad ning me kõik peame tõsiselt kaaluma, kas ja kuidas me soovime mõjutada tehnoloogia arengut ja kohaldamist. Sama oluline on ka, et EL võtaks kiiresti tähelepanu alla eetika ja inimväärikuse koha tuleviku tehnoloogiates.

Andmekaitsepõhimõtetele on suudetud kaitsta üksikisikuid ja nende eraelu puutumatus vastutustundetu andmetöötluse eest. Kuid tänapäeva suundumused võivad nõuda hoopis uudset käsitusviisi. Seega alustame uut arutelu selle üle, kui piisav on niisuguste põhimõtete, nagu õiglus ja õiguspärasus rakendamine. Andmekaitsega tegelev kogukond saab mängida uut rolli, kasutades olemasolevaid vahendeid, näiteks eelkontrolle ja lube, sest ühelgi teisel organil ei ole võimalusi taolise andmetöötluse üle järelevalve teostamiseks. Olukorras, kus tehnoloogia, üleilmsed uuendused ja inimestevaheline side areneb kaalamurdva kiirusega, on meil võimalus juhtida tähelepanu, tekitada huvi ja jõuda üksmeelele.

Selle arvamusega loodame luua raamistiku laiaulatuslikumaks ja põhjalikumaks aruteluks selle üle, kuidas saab EL tagada oma väärtuste terviklikkust ja samaaegselt lõigata igakülgset kasu uutest tehnoloogiatest.

Brüssel, 11. september 2015

Giovanni BUTTARELLI
Euroopa andmekaitseinspektor